

Bert Keizer

Wie 'hersenscan' hoort,
schakelt meteen
het grootste deel van
dat orgaan uit

Hersenscan!

Onderzoek heeft aangetoond dat... U begint te gapen, maar onderzoek heeft wel aangetoond dat je overtuigingskracht met 37 procent stijgt als je bij je verhaal over werkloosheid, Shakespeare, bloemenveilingen, varkensvlees, of huidtumoren hersenscans laat zien. Leuk hè? Het is niet te geloven, maar als mensen 'hersenscan' horen, dan schakelen ze meteen het grootste deel van dat orgaan uit.

Zo las ik in The Times Literary Supplement in een recensie van *A Cultural History of the Senses: 'Neurological observation has revealed that smelling a lily, watching someone smelling a lily, and reading an account of smelling a lily, all rely on similar areas of the brain.'* Ja, daar word je wel even stil van.

Wij hopen maar dat Erik Scherders klaterende colleges ten minste enige helderheid hebben geschapen, hoewel er hier en daar gezeurd werd over zijn juichende presentatie. Hij is nou eenmaal een narcistische man, hetgeen, naar ik uit oestrogene hoek verneem, een pleonasme is. De dames worden bedankt. Overigens was het wel tekenend in Scherders colleges dat de meest overtuigende klinische beelden die hij kon verbinden met hersenschade betrekkelijk eenvoudig zijn: spastische parese, ataxie, prosopagnosie, frontaalschade, maar bij ruimtelijke oriëntatie, neglect of geheugen wordt het erg ingewikkeld. Je komt dan al gauw terecht in geestelijke toestanden waarvan we het neuronale correlaat niet, nog niet volledig, of nog helemaal niet ontward hebben.

'Verantwoordelijk zijn' is zo'n geestestoestand en Metta de Noo meent dat het neuronale correlaat daarvan bij collega Jansen Steur zo beschadigd is dat hij mededogen verdient en geen straf. In haar boek *Frontaal, de andere kant van dokter Jansen Steur* schrijft ze dat de knik in zijn gedrag volgend op een ernstig auto-ongeluk in 1990 wijst op een beschadigde frontaalkwab.

Da's andere koek dan het ruiken van lelies. De Noo plaatst ons midden in het filosofische debat waarin verantwoordelijkheid, vrije wil en hersenanatomie om elkaar heen draaien. Vroeger zeiden we over het verband tussen psychiatrie en neurologie: wie gewoon doet bij een gewoon brein, die hoeft nergens heen. Wie gek doet bij een afwijkende hersenanatomie, die is voor de neuroloog. Wie gek doet bij een (voor zover we weten) normale hersenanatomie die is voor de psychiater. Waarbij we niks willen horen over wie gewoon doet bij een gek brein. Dit is aan het verschuiven, hopen we. De categorie 'gek doen bij gewoon brein' slinkt en komt terecht in 'gek doen bij gek brein'. En met deze verschuiving komen we terecht in de oversteek van verantwoord handelen naar breingestuurde ellende.

De niet geringe claim van collega De Noo is dat Jansen Steur, die eerst gewoon deed bij een gewoon brein, later gek ging doen bij een afwijkend brein. Treft hem dan geen blaam? Gaan de aanbestede scans ons hieruit helpen? Je vraagt je inmiddels wel af wat er indertijd omging in de andere 'gewone' breinen daar in het Medisch Spectrum Twente. ■